

DESTRUCCIÓ

A

TOTA COSTA

JULIOL 2005

GREENPEACE

CATALUNYA

UN INFORME QUE ESTÀ EN POSSESIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA REVELA QUE LA COSTA CATALANA REPORTA ANUALMENT 8.000 MILIONS D'EUROS DERIVATS DEL TURISME ALS QUALS S'HI HA DE SUMAR 120 MILIONS MÉS PROCEDENTS DE LES CAPTURES PESQUERES. A MÉS, LA COSTA DÓNA FEINA A 300.000 PERSONES I APORTA EL 13% DEL PRODUCTE INTERIOR BRUT DE CATALUNYA. L'INFORME ADVERTEIX QUE ELS ECOSISTEMES LITORALS I MARINS HAN SOFERT UNA PROFUNDA MODIFICACIÓ A CAUSA A LES ACTIVITATS HUMANES EN AQUESTA FRANJA DE TERRENY, I AQUEST FET TINDRÀ CONSEQÜÈNCIES A CURT I LLARG TERMINI PER A LA SOCIETAT!

© Greenpeace/Casasola

URBANITZACIÓ AL LITORAL

Entre 1981 i 2001, la construcció d'habitatges al litoral català va créixer el doble que la població empadronada; mentre que la població va augmentar un 36%, el nombre d'habitatges ho va fer un 60,5%. D'aquest conjunt d'habitatges, la meitat són segones residències, i els percentatges més alts s'assoleixen a la **Costa Daurada** (71,3%) i la **Costa Brava** (64,6%).

A la darrería de maig es va aprovar el Pla Director Urbanístic del Sistema Coster. La normativa estableix un règim de protecció per als sòls no urbanitzables situats a 500 metres del mar i afecta a 23.500 hectàrees de litoral, corresponents a 50 zones de la costa¹ d'un total de 211 terrenys costers plantejats inicialment. Aquesta actuació és, sens dubte, positiva però molt limitada, ja que es centra en espais costers que estan mancats d'un plantejament urbanístic adequat.

El pla afecta a projectes d'envergadura a primera línia de mar, com ara la construc-

ció de 1.700 habitatges a **Pineda**. Els ajuntaments han reaccionat de diverses maneres a aquest anunci de protecció. Alguns, com el de **Mataró**, han anunciat la presentació d'al·legacions per mantenir els usos previstos a la seva franja costera. D'altres, com el de **Canet de Mar**, han mostrat la seva predisposició a preservar "el poc que queda de costa".²

La pressió urbanística segueix orbitant sobre la franja litoral de l'**Empordà**². Després de saber-se que estava en marxa la redacció del Pla Director de l'Empordà per regular el creixement d'aquesta comarca, promotores i ajuntaments es van llençar a la carrera per intentar aprovar actuacions urbanístiques. El Pla introduirà criteris específics per a cada municipi que els consistoris hauran d'acatar i introdueix la possibilitat de modificar o anul·lar plantejaments urbanístics que estiguin vigents. Aquest tram de costa acumula projectes com la construcció de 30 habitatges i un hotel a Cap Ras (Llançà), la construcció d'una marina residencial amb capacitat per a 350 embarcacions i 500 habitatges a Sant Pere Pescador, un camp de golf amb 327 habitatges a Vilanera (L'Escalà)³

o els grans creixements urbanístics plantejats als plans generals d'ordenació d'El Port de la Selva i Roses.

La reordenació del litoral sud de **Badalona** suposarà la construcció de 4.000 habitatges de luxe amb edificis de fins a dotze plantes a primera línia de costa, a més de la construcció d'un nou port i un passeig marítim. L'excessiva densitat de població que acollirà aquest tram de costa i la barrera que constituirà no són la millor solució per a aquesta franja costera.

El **Delta de l'Ebre** és, conjuntament amb el Cap de Gata (Almeria), una de les poques zones mediterrànies lliures de la saturació urbanística imposada pel model de turisme de sol i platja. Tanmateix, aquest espai natural, que figura a la llista de candidats a Parc Nacional que té el Ministeri de Medi ambient, suporta els últims temps l'assetjament de promotores que, amb el suport dels ajuntaments de la zona, s'estan instal·lant en aquesta àrea. Els plans actuals parlen de 5.000 nous habitatges, destinats a segones residències que duplicaran o triplicaran les poblacions actuals d'un gran nombre de muni-

[1] El llistat complet apareix publicat al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 4254. 05/11/04.

[2] L'avantprojecte del Pla Territorial de l'Empordà es va presentar a principis del mes de maig passat.

[3] El projecte de construcció del camp de golf i la urbanització a Vilanera no semblen gaudir del beneplàcit de la Generalitat.

DESTRUCCIÓ DE LA PLATJA LLARGA?

Una de les reclamacions fetes per Greenpeace i la Plataforma Salvem la Platja Llarga en aquest sentit va encaminada a salvar aquesta platja de Vilanova i la Geltrú de la destrucció completa del seu entorn sota la construcció de 259 habitatges, 39 locals comercials, un aparcament i un hotel de 5 plantes.

La Platja Llarga està inclosa al Pla d'Espais d'Interès Natural català pels seus elevats valors ambientals i és l'únic tram de platja que roman sense edificar entre el Delta del Llobregat i Torredembarra. L'àrea on es planteja la urbanització, qualificada com a sòl urbà per l'ajuntament el 1981, és una zona inundable⁴, que per tant hauria d'estar catalogada com a domini públic marítim-terrestre i protegida per la Llei de Costes.⁵

Després de la denúncia efectuada, les obres de construcció es van paraitzar a l'espera d'un informe de l'Agència Catalana de l'Aigua que determini la inundabilitat de la zona. Fins ara, la Direcció General de Medi Natural del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat ha emès un informe que indica que la platja té les característiques biològiques i hidrològiques que permeten considerar-la zona humida.

cipis del Delta. Mil d'aquests habitatges s'ubicaran a la Finca de la Palma de l'Aldea, a una de les ribes de l'Ebre. En aquesta mateixa localitat està prevista la construcció d'un nou camp de golf i 350 habitatges, fet que generarà uns consums de sòl i aigua que no tenen res a veure amb la nova cultura de l'aigua que tant van defensar els habitants del Delta. L'Ampolla i Deltebre construiran sengles projectes de 400 habitatges cadascun. A Sant Jaume d'Enveja s'ubicaran 1.000 habitatges. Per la seva banda, Sant Carles de la Ràpita acollirà dos projectes per edificar 1.940 cases noves. Els seus plans d'urbanització preveuen que la població es tripli en deu anys.

TURISME

Un estudi elaborat per la Direcció General de Turisme de la Generalitat afirma que l'oferta d'allotjaments turístics és tres vegades

superior a l'ús real que se'n fa. Dels 1,8 milions de places que existeixen a Catalunya, el 66% corresponen al litoral. Aquesta xifra ve a confirmar la sobreoferta turística, un fet que està tenint greus conseqüències sobre el sector.

L'excés d'oferta i la competència amb altres destinacions turístiques està passant factura als hotelers catalans, que malgrat que van abaixar els preus un 10% la temporada passada no van aconseguir bones xifres d'ocupació. La ràpida instal·lació del model "tot inclòs" a zones de la costa com el Maresme, el sud de la Costa Brava, Roses o Salou agreuja encara més la crisi que ha d'afrontar el sector hotelier i de restauració.

L'increment de camps de golf i ports esportius ha estat espectacular al litoral català. Dels nou camps de golf que existien fa vint anys, hem passat als 63 actuals, als quals cal sumar-ne cinc més en construcció, segons dades de l'Institut

d'Estadística de Catalunya. A més dels problemes de consum de sòl i aigua, la contaminació que generen i la transformació del paisatge rural, la vinculació dels camps de golf a noves urbanitzacions suposa un problema afegit.

Experts reunits el mes de desembre passat en un Congrés de Turisme celebrat a Catalunya van reclamar posar fre a les polítiques d'expansió de les urbanitzacions costeres que han saturat el litoral, destruint riqueses ambientals i disminuint l'atractiu de les poblacions. A les solucions hi inclouen la modificació del finançament dels ajuntaments, que obtenen la seva principal font d'ingressos gràcies a les llicències de construcció.

En aquest sentit, des de la Generalitat s'ha apuntat la necessitat d'establir una ecotaxa que permeti obtenir als ajuntaments fonts d'ingressos que no passin per la destrucció del seu millor capital: la costa. Aquesta taxa s'empraria igualment per reconvertir el sector turístic català, que presenta un excés d'oferta de sol i platja d'escassa qualitat que els turistes comencen a rebutjar. L'ecotaxa oferiria una contrapartida econòmica que donaria suport a un turisme de qualitat respectuós amb els recursos naturals on s'estableix.

ACTUACIONS I INFRAESTRUCTURES A LA COSTA

Els problemes d'erosió a la costa catalana són molt preocupants. Desenes de platges perden sorra i extensió cada any. Aquest any, només al litoral de Tarragona el Ministeri de Medi ambient regenerarà artificialment 17 platges i a Barcelona s'aportaran dos milions de metres cúbics per a les platges de la ciutat, mentre una altra

[4] L'Informe sobre les característiques de la zona denominada Platja Llarga del municipi de Vilanova i la Geltrú, realitzat per Mª Àngels Marquès i Roca, Professora Títular de la Universitat de Barcelona (Departament de Geodinàmica i Geofísica de la Facultat de Geologia i pertanyent al Grup de Recerca consolidat RISKINAT (Riscos Naturals) de la Universitat de Barcelona) conclou que la Platja Llarga és una zona inundable, tant per la seva morfologia deprimida com per la seva proximitat al mar.

[5] L'Article 3.1 de la Llei de Costes defineix com a béns de domini públic marítim-terrestre la riba de mar i les seves rieres, incloent en aquesta zona les maresmes, albuferes, aiguamolls i estrans i, en general, els terrenys baixos que s'inunden com a flux i reflux de les marees, de les ones o de la filtració de l'aigua del mar.

© Greenpeace/Gilbert

desena de platges està a l'espera de la cotitzada sorra per atraure als turistes, sense preocupar-se de solucionar els problemes reals que impedeixen l'arribada de sediments al litoral. A **Girona**, els problemes d'erosió es traslladen als seus penya-segats, diversos dels quals pateixen problemes de desgast.

Tots els intents d'introduir racionalitat a la conservació dels sistemes costers a Catalunya desapareixen quan s'observa la situació de la costa de **Barcelona**, plena de dics i espigons que intenten retenir la sorra de les seves platges. La firma de l'acord que va possibilitar la construcció del Fòrum 2004 exposava clarament que corresponia a l'Ajuntament barcelonès realitzar i finançar tots els treballs relacionats amb l'aportació de sorra necessària per a les seves platges que, com el propi acord recollia, veurien agreujada la seva situació encara més amb l'aplicació de les actuacions previstes a l'acord. Malgrat això, aquest any s'anunciava que el Ministeri de Medi ambient es faria càrrec de les despeses de regeneració de les platges barceloneses per solucionar els "dèficits" d'aquest tram de litoral mitjançant l'aportació artificial de sorra i la construcció de 15 espigons artificials que frenen els temporals que s'enduen la sorra cada any. El

cost de les actuacions s'eleva fins als 65,1 milions d'euros. A més, s'incompleix un altre dels compromisos de la ministra de Medi ambient quan afirmava l'any passat que el seu ministeri no finançaria regeneracions quan la pèrdua de sorra fos ocasionada per barreres artificials. El milió de metres cúbics de sorra per a les platges de Barcelona (se'n crearan dues de noves) provindrà d'un jaciment submarí del Maresme i ningú, ni tan sols el propi Ministeri, s'atreveix a assegurar quant de temps romandrà a les platges.

Una de les males notícies que ha rebut aquest any el litoral català ha estat el permís concedit pel Ministeri de Medi ambient per a la construcció d'un zoològic en un domini públic marítim-terrestre a la costa de Barcelona. L'actuació, denunciada per Greenpeace, suposa un gravíssim precedent, perquè és el propi Ministeri qui incompleix l'esperit de protecció que expressa la Llei de Costes, en fer una interpretació "relaxada" de l'Article 32 de la Llei que especifica que "únicament es podrà permetre l'ocupació del domini públic marítim-terrestre per a les instal·lacions que, per la seva naturalesa, no puguin tenir cap altra ubicació". El projecte del zoo va ser l'únic del paquet del Fòrum 2004 que no va ser aprovat pels ex-ministres

Jaume Matas i Elvira Rodríguez. Enlloc de rebutjar-lo definitivament, Cristina Narbona ha permès que el Ministeri de Medi ambient col·laborés activament amb l'Ajuntament de Barcelona per aconseguir que el projecte sortís endavant.

Les obres de zoo sumaran més ciment al litoral barcelonès, una artificialització que està afectant greument el sector pesquer, que ha denunciat la pèrdua de caladors de rossellona, cloïssa i petxinot de sang a causa de les obres del recinte i el port esportiu del Fòrum 2004. En una denúncia conjunta amb Greenpeace, el president de la Confraria de Pescadors de Barcelona en representació dels pescadors artesans de Barcelona, relatava com abans de les obres del Fòrum una barca podia extreure una mitjana de 100 kg de petxinots de sang en un dia de feina, mentre que actualment amb prou feines en pesca 15 kg.

La Generalitat ha disposat 1,6 milions d'euros en forma de subvencions perquè els ajuntaments costers emprenguin actuacions de millora paisatgística com a mesura de compensació al Pla Director Urbanístic del Sistema Coster que limita la urbanització dels primers 500 metres de litoral. D'aquesta manera, es proven de

© Greenpeace/Ceccaroni

PORT DE BARCELONA

finançar actuacions com l'enderrocament d'edificacions obsoletes o il·legals, l'adquisició de sòl per incrementar el patrimoni públic d'un municipi o la cura dels accessos per a vianants a les platges.

En aquest sentit destaca un any més el municipi de la Costa Brava **Torroella de Montgrí** que, conjuntament amb la Subdirecció General per a la sostenibilitat de la Costa, ha començat a recuperar una zona d'antigues maresmes al costat de la desembocadura del riu Ter, degradada per la pressió urbanística. Els plans passen per fer desaparèixer els vestigis d'una urbanització de 300 xalets que va començar a construir-se els anys 80 però que mai no es va acabar i que posteriorment el consistori va requalificar per convertir-la en sòl no urbanitzable.

Els ports esportius han canviat d'una manera considerable la fisonomia del litoral català. En 10 anys, el seu nombre s'ha incrementat un 30%, i actualment hi ha 45 instal·lacions, a les que cal sumar-n'hi cinc més en obres de construcció o ampliació.

La moratòria decretada a la construcció de noves instal·lacions esportives finalitza aquest any. Casos com el de les **platges de Cabrera** (Portde Mataró), **Vilassar**

(Portde Arenys de Mar) o **Premià** (port esportiu de la localitat) exemplifiquen de forma dramàtica l'obstacle que suposen els ports per als corrents marins i la deposició de sediments a les platges, fet que hauria de ser motiu suficient per continuar amb la prohibició de construir nous ports o ampliar els que ja existeixen.

Tanmateix, els ports esportius no són els únics culpables de la desaparició de la sorra de les platges. L'ampliació del **Port de Barcelona** afecta la supervivència de les platges de Gavà i Viladecans, situades al sud de la infraestructura portuària. El **Port de Tarragona**, que impedeix l'arribada de sorra a la platja de Pineda a Vilaseca, anunciava a principis d'any que el dic de Llevant s'allargaria 830 metres, fet que augmentarà els impactes negatius sobre l'arenys.

La influència negativa dels ports també s'estén a la pesca. Les obres del Pla Director del Port de Barcelona han suposat el desviament de la desembocadura del riu Llobregat i l'ampliació del port mentre es guanyen terrenys al Delta. Els dragatges efectuats per a aquesta ampliació han destruït un hàbitat vital per a espècies d'elevat valor comercial, com ara l'orada, el llobarro i el corball, a

més del marisc. L'obertura d'una nova bocana al port ha significat a més la disminució de l'espai on pescaven les embarcacions d'arts menors. Les diverses barreres a la circulació dels sediments a la zona del Port Olímpic i la contínua regeneració artificial de les seves platges impedeixen la recuperació dels caladors de marisc. En poques paraules: s'han transformat uns fons arenosos rics i productius en erms fangosos als quals la vida es concentra en ben pocs esculls artificials.

CONTAMINACIÓ

Malgrat la millora de la qualitat de les aigües de bany registrada per l'Agència Catalana de l'Aigua, alguns punts del litoral català continuen registrant abocaments a les seves platges. Només a la costa barcelonesa es van registrar 136 episodis de contaminació durant la temporada passada. Des de la Conselleria de Medi Ambient es reconeix que la presència de residus flotants a les platges de Catalunya no es redueix, sinó que augmenta cada any. Els mesos de juliol a setembre, es recullen a diari dues tones de deixalles al litoral català.

Els episodis de contaminació es repeteixen a les platges. A les de **Sant Pol i Arenys de Mar** es va registrar la presència de "sòlids flotants". A **Salou**, la platja de Ponent ha rebut més d'una vegada les aigües residuals de la depuradora de Reus i tres platges més, **Vilafortuny, L'Esquirol i Sant Pere** es van haver de tancar després d'inundar-se amb aigües residuals. A Pineda de Mar, any rere any es repeteix la mateixa història: l'avaria de l'emissari que trasllada les aigües residuals va inundar la platja de tot tipus de residus fecals. El mes de maig passat, l'Ajuntament de Badalona decretava la prohibició de banyar-se a **les platges de Pont del Petrol i del Coco**, les més properes a les obres del port esportiu-pesquer, a causa de l'aparició de grans taques de quitrà.

Un dels problemes més greus de contaminació al litoral català és el que pateix **Badalona** com a conseqüència de l'activitat de la planta de fertilitzants agrícoles de l'empresa Cros fins el 1987. L'herència de quasi un segle de contaminació sense control va quedar al descobert amb les obres de construcció del port d'aquesta localitat, en trobar-se 1.500.000 m³ de sorra contaminada amb residus d'àcid sulfúric, sulfat de

coure i pirites en concentracions elevades. Els intents per part de l'Ajuntament de què Cros assumeixi part del cost de la descontaminació que s'estan duent a terme han estat infructuosos. Els Verds de Badalona van denunciar el mes d'octubre passat que part d'aquesta sorra s'estava abocant a una de les platges del municipi. També s'ha denunciat la construcció d'habitatges sobre aquests terrenys contaminats.

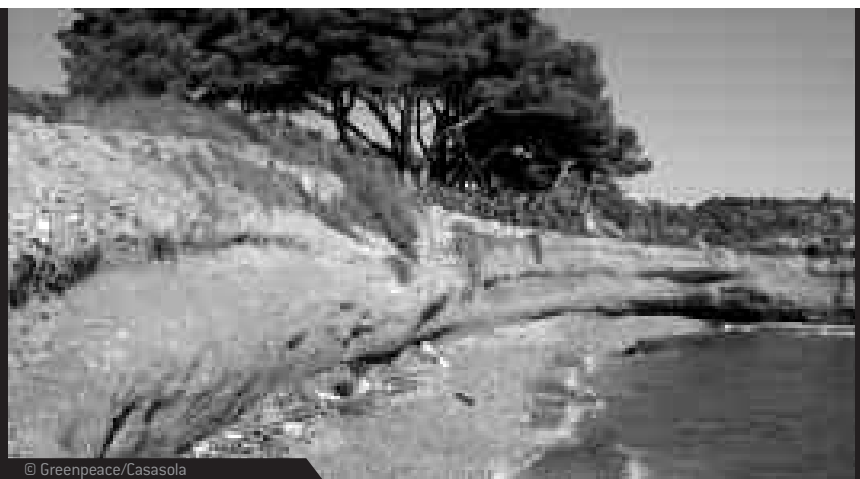
Un altre dels punts del litoral on s'acumula la contaminació és el parc de Cap Roig-Castell, a la Costa Brava a causa de les deficiències tècniques i estructurals de la depuradora de **Palamós** i a l'arribada d'aigües residuals sense depurar des de Palafrugell. Greenpeace va denunciar els plans de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) per ampliar aquesta depuradora, que d'aquesta manera passaria a rebre les aigües fecals d'altres municipis confrontants, sense avaluar les afeccions ambientals a la platja del Castell, una platja salvada fa anys de l'especulació urbanística gràcies a la mobilització ciutadana. A principis de maig, el Director de l'ACA informava a Greenpeace de la paralització de les obres per elaborar un nou projecte que inclogui un estudi d'impacte ambiental.

PLATGES A LES QUALS VA DISMINUIR LA QUALITAT DE LES AIGÜES DE BANY EL 2004

*[Dades extretes de l'Informe sobre la qualitat de les aigües de bany de la Comissió Europea]*¹¹

- Platja de Castelldefels. Barcelona.
- Platja del Pla de l'Os. Premià de Mar. Barcelona.
- Platja de Sant Sebastià. Sitges. Barcelona.

EROSIÓ A L'ATMELLA DE MAR, TARRAGONA

© Greenpeace/Casasola

© Greenpeace/Rego

PORT ESPORTIU,
PORT BOU

CONCLUSIONS

La costa catalana està altament antropitzada, fet que provoca greus problemes d'erosió a les seves platges i costes. El Govern català sembla disposat a detenir aquesta tendència destructiva i ha anunciat algunes mesures per solucionar aquests problemes, però són limitades.

Greenpeace considera que s'hauria d'emprendre un pla coster per al conjunt del litoral català, amb vista a recuperar o mantenir la qualitat ambiental i paisatgística d'aquesta costa, més enllà dels plans d'urbanització municipals que continuen la seva tendència a permetre la urbanització de cada metre del seu litoral.

La sobreoferta turística comença a passar factura al sector. Les dades oficials mostren que la situació actual és insostenible: les xifres d'ocupació són negatives a pesar del descens dels preus i es recorre a opcions com la de "tot inclòs" que fomenten un turisme de baixa qualitat.

La construcció de nous camps de golf o ports esportius s'ha de detenir. El consum de recursos tan valuosos i escassos com

el sòl i l'aigua, la contaminació que generen aquestes infraestructures, i la transformació del paisatge que comporten s'han d'internitzar a les costes d'aquestes instal·lacions.

Les administracions catalanes han de resoldre aquesta situació sense tardança i no permetre que la costa segueixi omplint-se de ciment i, per tant, es continui destruint sense reportar beneficis a la societat. Els experts reclamen posar fre a les polítiques d'expansió de les urbanitzacions costeres que han saturat el litoral, destruint les riqueses ambientals i disminuint l'atractiu de les poblacions. En aquest sentit, la Generalitat ha de continuar amb la moratòria decretada a la construcció de noves instal·lacions esportives que s'acaba aquest any.

Com una de les solucions s'apunta la modificació del finançament dels ajuntaments que, actualment, obtenen la seva principal font d'ingressos gràcies a les llicències de construcció. L'ecotaxa apuntada per la Generalitat per reconvertir el sector turístic català i permetre als ajuntaments tenir cura de la seva costa sense que això els hi suposi no obtenir beneficis

econòmics donaria suport a un turisme de qualitat respectuós amb els recursos naturals on es basa.

El Ministeri de Medi ambient fa un flac favor al litoral i a la Llei de Costes permetent la construcció d'un zoològic en domini públic marítim-terrestre. El conveni per regenerar artificialment les platges de Barcelona i omplir-les d'espigons suposa un incompliment de l'acord firmat entre el Ministeri i l'Ajuntament l'any 2000, mostrant l'arbitrarietat que regeix la política de costes.

ESPAIS COSTERS AMENAÇATS

Girona

1. El Port de la Selva. Plans urbanístics desmesurats.
2. Llançà (Empordà). Projecte de construcció d'habitatges i hotel a Cap Ras.
3. Roses. Plans urbanístics desmesurats.
4. Sant Pere Pescador (Empordà). Marina residencial amb 350 amarradors i 500 habitatges.
5. Vilanera (L'Escala). Camp de golf + 327 habitatges associats.
6. Platja Castell. Palamós. Abocaments d'aigües residuals.
7. Platja San Pol. Presència de residus flotants.

Barcelona

8. Pineda de Mar. Contaminació continuada de la platja a causa d'emissari submarí.
9. Platja Arenys de Mar. Presència de residus flotants
10. Badalona. Tram de litoral contaminat per residus químics de l'empresa Cros. Construcció excessiva.
11. Barcelona. Port esportiu Fòrum 2004. Afecció als bancs de pesca. Autorització d'un zoològic en domini públic marítim-terrestre.
12. Platja Llarga. Vilanova i la Geltrú. Urbanització en zona inundable.

Tarragona

13. Torredembarra. Urbanització en zona inundable.
14. Salou. Platjas Ponent, Vilafortuny, l'Esquerol i Sant Pere. Contaminació per aigües residuals.
15. Delta de l'Ebre. Grans projectes urbanístics als seus municipis.

¹*Els ecosistemes marins de Catalunya: present i futur. Proposta per a la Generalitat de Catalunya.* Enric Ballesters, Enrique Macpherson, Joan Domènec Ros, Enric Sala i Mikel Zabala. 2004.

²"La Generalitat decideix preservar 50 zones costeres urbanitzables". La Vanguardia. 6/11/04.

³*Informe sobre la qualitat de les aigües de bany. Temporada 2004.* Comissió Europea.

http://www.europa.eu.int/water/water-bathing/report/bathing_report_2004_es.pdf